

İBN EZRA’NIN GİRİŞİ

İşte “**Korkunun Temeli ve Tora’nın Sırrı**” adı verilen bu kitap,
İspanyol Abraham ben Meir ibn Ezra tarafından yazılmıştır.
Konuşmaya başladım; uzun uzun açıklamayı amaçlıyorum,
Çünkü sağlam bir temele ihtiyacım var.
Alçaltan ve yükselten **Bir Olan**’ın yardımıyla
On iki bölüm düzenliyorum.

Nefes ve Ölümsüzlük

Şunu söyleyerek başlıyorum:
İnsanın yüce, akli **Nefesi** dışında, insanın bir hayvandan üstünlüğü yoktur (Kohélet 3:19’a bkz.).
Bu **Nefes**, onu veren yüce Tanrı’ya geri dönmek üzere yaratılmıştır.
Bedene, Rabbin işini —yani yaratılışı— görsün,
Efendisinin işlerini araştırсын
Ve O’nun mitsvalarını gözet sin diye yerleştirilmiştir.

Bilginin her dalı, onu elde eden kişiye yaşam verir.
(İbn Ezra’ya göre ebedi yaşam, bilgelikle kazanılır; “Bilgelik, beden öldüğünde yok olmayan yüce Nefesin sûretidir” der, Kohélet 7:12 yorumunda.)

Bilgi türleri çoktur ve her biri ölümsüzlüğe ulaşmada fayda sağlar.
Bütün bilgelik türleri, gerçek bilgelige götüren merdivenin basamaklarıdır —ki bu da ölümsüzlüğe götürür.
Kalbi açılmış olanlar ne mutludur;
Sonlarında Tanrı’ya ve O’nun iyiliğine doğru akıp gideceklerdir.

Bölüm I

Bilginin Çeşitli Dalları

1. Masora

Öyle bilgin Yahudiler vardır ki, bütün bilgeliği Masoretlerin sözlerini bilmekten ibarettir.
Masoretlerin işaretlerinin tamamını —örneğin bir bölümün **açık** başladığını gösteren **peh** işaretini—
Ve onların güzelce geliştirdiği kısa notları bilirler.
Hangi bölümlerin açık, hangilerinin kapalı olduğunu;
Hangi kelimelerin yazıldığı gibi okunmadığını (**kerei** / **ketiv**)
Hangi kelimelerde yazım eksik veya tam olduğunu;
Hangi harflerin büyük veya küçük yazıldığını;

Hangi harflerin askıda olduğunu;
Hangi harflerin üzerinde noktalar bulunduğunu (örneğin Bereşit 33:4'te olduğu gibi);
Ve Kutsal Yazı'nın her kitabındaki ayet, kelime ve harf sayılarını ayrıntısıyla bilirler.

Gerçek şu ki Masoretler çok değerli bir hizmette bulunmuşlardır.
Şehrin duvarını koruyan görevlilere benzetilebilirler;
Zira onların çabası sayesinde Tanrı'nın Tora'sı —Moşe'nin Beş Kitabı—
Ve Kutsal Yazılar, hiçbir ekleme veya çıkarma olmaksızın özgün biçiminde korunmuştur.

Akıllı bir kişi, Masoretik geleneğin bazı yönlerini mutlaka öğrenmelidir;
Ancak dikkatini asıl metnin anlamına vermelidir.
Çünkü kelimeler beden gibidir,
Anlam ise Nefeş gibidir.

Eğer kişi metnin anlamını kavramıyorsa,
Masora'ya harcadığı bütün emek boşa gider.
Eline bir tıp kitabı alıp,
Kaç sayfa olduğunu,
Her sayfada kaç sütun bulunduğunu,
Her sütunda kaç harf olduğunu saymaya çalışan bir adama benzer;
Fakat bütün bu çabaya rağmen tek bir hastalığı bile iyileştiremez.

Masora bilgisine sahip olup başka hiçbir bilgelik dalını öğrenmeyen kişi,
Sırtında ipek yükü taşıyan bir deve gibidir:
İpeğin deveye bir yararı yoktur, devenin ipeğe de yoktur.

2. Dilbilgisi (Gramer)

Bazıları da bütün bilgeliğini yalnızca gramer bilgisine indirger.
Tüm fiil çekimlerini, köklerini, önek ve sonek işlevlerini bilirler (bkz. Yesod Mora 11:2).
İbranice isimlerin anlamlarını, geçişli ve geçişsiz fiillerin tüm türlerini,
Hangi harf ve kelimelerin edat görevi gördüğünü
Ve fiillerin onlara nasıl bağlandığını bilirler.

Gerçek şu ki gramer çok değerli bir bilimdir;
Onu bilen kişi nesirde ve şiirde düzgün konuşur.
Kutsal Yazı'daki pek çok anlam, gramatik çözümleme ile açıklık kazanır;
Mitsvalar da bu açıdan istisna değildir.

Örneğin Moşe'nin Beş Kitabı şöyle der:
ve-ahavta le-re'akha ka-mokha — “Komşunu kendin gibi seveceksin” (Vayikra 19:18).
Burada **ve-ahavta et re'akha** denmemiştir;
Tıpkı **ve-ahavta et Adonai Elohekha** (Devarim 6:5) ifadesinde olduğu gibi.

ve-ahavta le-re‘akha ile **ve-ahavta et re‘akha** arasında fark olduğunu

Kesin kanıtı şudur:

Yabancı hakkında şöyle yazar:

ve-ahavta lo ka-mokha — “Ona, kendine sevdiğin gibi seveceksin” (Vayikra 19:34).

va-ahavtem et ha-ger (Devarim 10:19) bunu çürütmez;

Çünkü **ka-mokha** bu ayette yoktur

Ve ifade öncesindeki cümleyle bağlıdır.

Bunu ilgili yerde ayrıntılı olarak açıkladım.

Gramer çalışmak akıllı bir kişi için elbette iyidir;

Ancak bütün ömrü, ilk gramerci **Rabbi Yehuda ibn Hayuç**’un eserleri,

Marinus’un on kitabı

Ve **Şmuel ha-Nagid**’in yirmi iki kitabı arasında tüketmek gerekmez.

Nitekim Şlomo şöyle demiştir:

“Çok kitap yazmaya son yoktur” (Kohelet 12:12).

3. Kutsal Yazılar

Bazı insanlar vardır ki, sürekli Tora, Peygamberler ve Yazılar üzerinde düşünür; Kutsal Yazı’nın Aramice çevirisini de çalışırlar. Bütün güçleriyle Kutsal Yazı’nın anlamını aradıkları için, kalplerinde insan mükemmelliğinin en yüksek derecesine ulaştıklarına inanırlar. Gerçekte ise Tora, yaşamın kaynağı ve bütün mitsvaların temelidir; ancak Sözlü Tora’nın “sözlerine” hâkim olunmadıkça, hiçbir bilgin Tora’daki tek bir mitsvayı bile tam olarak bilemez. Örneğin Tora şöyle der:

“Şabat günü hiçbir iş yapmayacaksın” (Şemot 20:9).

Şimdi, “iş”in kaç temel kategorisi olduğunu bize kim açıklayacaktır? Bu temel kategorilerin uzantılarını kim tanımlayacaktır? Dahası, bir suka’nın ölçülerini kim belirleyecektir?

Sonuç şudur:

Bütün mitsvalar, atalarımızdan bize aktarılan açıklamalara ihtiyaç duyar. Öyleyse bayramlar konusunda geleneğe ne kadar daha çok ihtiyaç duyduğumuzu düşünelim: Bayramlar, yeni ayın ortalama kavuşumuna mı, gerçek kavuşumuna mı, Ay’ın görülmeye yaklaştığı bölgeye mi, yoksa Ay’ın fiilen görülmesine mi bağlıdır? Bütün bunlar, boylam ve enleme göre; dünyanın, bakış yayının ölçüldüğü bölgesine göre; ayrıca Ay küresinin burçlar çizgisine göre sağa mı, sola mı eğildiğine göre değişir.

Yeni ayın doğuşunun, dünyanın hangi noktasından itibaren hesaplanacağını da gelenek bize söylemelidir; çünkü astronomi bilimi, Kudüs’e güneşin ilk vurduğu an ile bu adaya (İngiltere) ilk vurduğu an arasında tam dört saat fark olduğunu hiçbir şüpheyi yer bırakmayacak şekilde ortaya koymuştur.

Buna ek olarak, “Öyleyse yüreğinizin sünnetsizliğini sünnet edin” (Devarim 10:16) gibi, anlamı Tora’dan doğrudan çıkarılamayan birçok mitsva vardır; bunların anlamına ancak akıl gücümüzü kullanarak ulaşabiliriz.

Bir bilgin, Neviim ve Ketuvim’i de bilmelidir; çünkü birçok mitsva, Kutsal Yazılar’daki anlatılar sayesinde açıklık kazanır. Örneğin, “Kanla birlikte yemeyeceksiniz” (Vayikra 19:26) mitsvasının anlamını, Şaul’un İsrail’e hitabından

öğreniriz. Benzer şekilde, “Babalar çocukların [günahları] için öldürülmeyecek” (Devarim 24:16) ifadesinin anlamını da Amasya’nın hikâyesinden çıkarırız. Bununla birlikte, harcanan çabaya kıyasla elde edilen sonuç azdır: İsrail kentlerinin adlarını, yargıçların ve kralların öykülerini, birinci Tapınak’ın nasıl inşa edildiğini, gelecekte inşa edilecek olanın nasıl yapılacağını ve peygamberlerin sözlerini —ki bunların bir kısmı gerçekleşmiş, bir kısmı ise geleceğe ilişkindir— bilmenin getirisi, emekle karşılaştırıldığında sınırlıdır. Geleceğe dair sözlerin bazılarının anlamını araştırma yoluyla belirleyebiliriz; ancak başka durumlarda, körlerin duvara tutunarak ilerlemesi gibi ilerleriz: Bir yorumcu bir açıklama getirir, bir diğeri bambaşka bir açıklama.

Mezmurlar kitabının tamamını bilsek bile —ki ilahi ve dua metinlerinden oluşur— bundan ne kazanmış oluruz? Zira ilahi esinle yazılmış olsa da, geleceğe dair hiçbir kehanet içermez. Aynı durum İyov kitabı, Şelomo’nun kitapları (Mişle, Kohelet ve Şir ha-Şirim), Megillot (Rut, Eha ve Ester) ve Ezra kitabı için de geçerlidir.

Benzer şekilde, Maşiah’ın geliş zamanını, çoğu insanın sandığının aksine, Daniel kitabından çıkarmak mümkün değildir; çünkü uygun yerinde açıkladığım gibi, Daniel’in kendisi bile bunu bilmiyordu. Bu kitapları gece gündüz çalışsak bile, gelecek dünyayı miras almamıza imkân verecek tek bir mitsvayı bile nasıl yerine getireceğimizi öğrenemeyiz. Bu nedenle Bilginler, Kutsal Yazılar’ın çalışılması hakkında, “Sevaptır ama [tek başına] yeterli değildir” demişlerdir (Bava Metzia 33a).

Akıllı bir kişi, Kutsal Dil’in kurallarını, yani Laşon ha-Kodeş’in “sırrını”, Kutsal Yazılar’dan öğrenmeyi tercih etmelidir; çünkü bu, kişinin Tora’nın Temeli’ni ve Korkunun Sırrı’nı anlamasını mümkün kılar. Tora’nın Aramice çevirisi olan Targum Onkelos da faydalıdır; her ne kadar her zaman metnin düz (pşat) anlamına bağlı kalmasa da.

4. Talmud Çalışması

Öte yandan, **Mesorah**’yı hiç çalışmamış pek çok bilgin vardır. Bunlar aynı şekilde gramer çalışmasını zaman kaybı olarak görürler. Kutsal Yazı’yı da okumamışlardır. Elbette ki onun kavramlarını da çalışmamışlardır. Bu kişiler, gençliklerinden itibaren sadece Mişna’nın açıklaması olarak bilinen **Talmud**’u çalışmışlardır.

Yukarıda sözü edilen bu bilginler çeşitli yollar izlerler (bkz. bölümler 7–8). Bu yolların hepsi doğrudur; çünkü hepsi Tanrı’nın yasalarını öğrenmeye götürür. Talmud bütün mitsvaları açıklar; “ki insan onları yaparsa yaşayacaktır” (bkz. Levililer 18:5). Ancak akıllı bir kişinin Kutsal Yazı bilgisinden yoksun olması uygun değildir. Talmud öğrencisi olan ve Kutsal Yazı’yı bilmeyen biri, Talmud’da bir ayet alıntısı geçtiğinde o ayetin kaynağını bilemez. Ayrıca ayetin literal anlamına göre mi açıklandığını, midraşik bir yorumla mı kullanıldığını, yoksa rabbinik bir düzenlemeye (*asmachta*) destek olsun diye mi getirildiğini ayırt edemez.

Çünkü bilge Sözlü Tora üstatları, büyük bilgelikleri ve analitik güçleriyle Kutsal Yazı’dan yeni anlamlar türetebilmişlerdir. Gerçekte, Talmud bilginleri, metnin literal anlamını kendilerinden sonraki bütün nesillerden daha iyi biliyorlardı. Açıkça görülür ki, Kutsal Yazı’yı çalışmamış bir kişi, Talmud’da alıntılanan ayeti anlamaktan aciz olacaktır.

Kişinin gramer bilmesi de zorunludur. Çünkü gramer, Tora’da erken dönem bilginlerinin —ki onlar bütün bilimlere hâkimdi— açıklamadığı pek çok şeyi anlamamızı sağlar. Onların ardılları ise, sadece önceki nesillerin açıkça ifade ettiği şeyleri kavrayabilir. Talmud’da ayrıca yorumlamayı bilmedikleri birçok ifade vardır. Örneğin: “Bazen ay ile güneşin kavuşumu daha uzun aralıklarla olur; bazen de daha kısa aralıklarla olur” (Roş Ha-Şana 25a). Aynı şekilde, “Yeni ayın doğumunun öğleden önce olması” (Roş Ha-Şana 20b) ifadesinin anlamını da bilmezler. Yine şu sözün anlamına da nüfuz edemezler: “Ay bizden (Bavel’de) yirmi dört saat gizlidir; altı saat eski aydan, on sekiz saat yeni aydan. Onlardan (Erets Yisrael’de) ise altı saat yeni aydan, on sekiz saat eski aydan gizlidir.”

5. Astronomi, Geometri, Psikoloji ve Mantık

Akıllı bir insanın yukarıda (bölüm 4’te) geçen şeyleri bilmesi, ancak astronomi çalışması ve güneş ile ayın yörüngelerini öğrenmesiyle mümkündür. Bununla birlikte kişi, geometri bilmeden astronomiyi de bilemez. Çünkü geometri, “yeryüzüne kurulu olup başı göğe erişen bir merdiven” gibidir (Bereşit 28:12).

Bir kimse astronomiyi ve **tekufot**’u (güneş ve ay döngülerini) kavradığında, yüce Tanrı’nın işlerini bilmeye başlar. Bilgeler şöyle demiştir: “Güneş ve ayın devrelerini ve gezegenlerin döngülerini hesaplamayan kimse hakkında, ‘Tanrı’nın yaptığı işe bakmazlar’ denmiştir” (Yeşaya 5:12; Şabat 25a).

Kişi geometri bilmezse, Eruvin risalesindeki Şabat sınırlarına dair getirilen kanıtları kavrayamaz. Rabbi Natan’ın kırk dokuz ölçüsünü de anlayamaz. Benzer şekilde, psikoloji çalışmamış akıllı bir kişi, insan nefeşinin Yaratıcı’ya benzediği beş yönü de anlayamaz. Bu husus, göklere ve yeryüzüne dair çok ince bilimleri öğrenmeden bilinemeyecek bir şeydir.

Akıllı bir insan mantık da çalışmalıdır; çünkü mantık, her bilimin kullandığı ölçektir. Eski bilginler çok zaman önce bizi şöyle uyarmışlardır: “Tora’yı çalışmaya heves et; bir kâfiri ne şekilde cevaplayacağını bil.”

6. Rabbinik ve Kitabî Sözlerin Gizli Öğretileri

Sözlü Tora’daki birçok ifade, doğruluklarının kanıtlanmasını ve açıklanmasını gerektirir. Örneğin, “Gece uyanık olup kalbini boş şeylere çeviren kişinin kanı kendi başınadır” (Avot 3:4) ve “Ödünç su içen kişinin kanı kendi başınadır” (Pesahim 11a) gibi sözler, fiziksel bilimlere işaret eder; dolayısıyla fiziksel bilimleri bilenler bu sözleri açıklayabilir.

İgrat bat Mahalat’a yapılan gönderme astronomi yasalarıyla ilgilidir. Ayın güneş hakkında kötü konuştuğuna dair anlatım da astronomi bilimiyle ilişkilidir.

Kutsal Yazı’daki birçok konu da yorum gerektirir. Örneğin Kohelet, dört “kökten” (öge) söz eder: gök, yer, rüzgâr ve toprak. “Güneş doğar ve güneş batır” ifadesi göğe (ateşe) işaret eder. “Yer sonsuza dek durur” toprağa işaret eder. “Rüzgâr dönüp dolaşır” havaya işaret eder. “Bütün ırmaklar denize akar” suya işaret eder.

Bu dört öge, Bereşit’in başlangıcında da geçer: “Başlangıçta Tanrı göğü (ateşi) ve yeri yarattı”; “Tanrı’nın **ruahı** (hava) suyun yüzünde hareket ediyordu.”

Bu dört unsur Yeşaya'da da geçer: “Suları avuç içinde ölçen, gökleri karışla biçen, toprağın tozunu ölçüyle tartan, Ruhan’ı kiminle ölçtü?” (Yeşaya 40:12–13).

Tehillim 104'te: “Gökleri perde gibi geren O'dur”; “Yeri temelleri üzerine kuran O'dur”; “Rüzgârları elçileri yapan O'dur”; “Üst odalarının kirişlerini sular üzerinde kuran O'dur.”

Tehillim 33'te: “Deniz sularını bir yığın gibi toplayan O'dur”; “Bütün dünya YHVH'den korksun”; daha önce: “YHVH'nin sözüyle gökler yapıldı ve onların tüm ordusu ağzının **ruahı**yla.”

İyov'da: “Rüzgâra ağırlık veren, suları ölçüyle biçen O'dur”; “Yerin uçlarına bakar ve göklerin altını görür.”

Mishlei'de: “Kim göğe çıktı ve indi? Kim rüzgârı avuçlarına topladı? Kim suları giysisine sardı? Kim yeryüzünün uçlarını kurdu?”

Kutsal Yazı benzer şekilde şöyle der:

“Onun ölçüsü yeryüzünden daha uzundur ve denizden daha geniştir” (İyov 11:9; yeryüzü ve deniz dört elementten ikisidir).

Başka bir ayet şöyle der:

“Yeryüzünün genişliklerine kadar gözlem yaptın mı?” (İyov 38:18)

[her iki ayet de bilimleri ustalıkla kavramanın zorluğunu vurgular]. Ancak, tüm bu şeyler akıllı olana açıktır. Benzer şekilde, birçok başka şey açıklama gerektirir. Böylece, şüphenin gölgesi olmaksızın kanıtlayabiliriz ki Mezmurlar kitabının sonunda belirtilen şey [“Yeryüzünden Tanrı'yı övün... ateş ve dolu, Mezmur 148:7–8], yani ateş ve dolunun “dünyevî” unsurlar olduğu [ve “göksel unsurlar” olmadığı] gerçektir. Aynı durum, suların göklerin üzerinde olduğuna dair ifade için de geçerlidir. Benzer şekilde, ışıkların [yani güneş ve ay] ve yıldızların tek bir gökkubbe içinde olduğuna dair ifade (Bereşit 1:17) açıklama gerektirir. Kutsal Yazı'nın söylediği her ne varsa hepsi doğrudur.

7. Rabbinik Bilginler

Neslimizin talmudik bilginleri çeşitli yollar izler. Talmud'u, neyin izinli neyin yasak olduğunu bilmek için çalışanlar vardır. Diğerleri onu homilileri için [İbranice, **midraşim**] çalışırlar. Onlar ayrıca kendi homililerini de üretirler ve her tam ve eksik yazım için bir neden ararlar.

Şimdi bir kural ortaya koyacağım [yazımdaki veya kelimelerdeki değişikliklere dayalı homililer hakkında]: Bil ki peygamberler bir şeyi tekrar ettiklerinde tam kelime dizilişini korumazlar. Sadece özünü korurlar. Çünkü önemli olan odur.

Örneğin:

- Eliezer'in, Rivka'ya [kuyuda] konuşurken gerçekten **hagmi'ini** [“bana içir”] terimini kullandığını buluruz (Bereşit 24:17). Ancak kendisini, ailesine konuşurken **hashkini** [“bana içir”] dediğini aktarırken alıntılar (Bereşit 24:43).

• Yitshak, Esav’a “ki canım seni ölümünden önce kutsasın” dedi (Bereşit 27:4). Ancak Rivka onu şöyle aktarır: “ve seni ölümünden önce Rabbin huzurunda kutsayayım” (Bereşit 27:7).

• Firavun’un rüyasını tarif ederken **yefot mar’eh** [“görünüşçe güzel”] (Bereşit 41:2) ve **yefot to’ar** [“görünüşçe güzel”] (Bereşit 41:18) terimlerinin kullanıldığını buluruz. Ancak bu terimleri Yosef’in rüyanın yorumunda kullandığını bulmayız.

• Balak, Bilam’dan **arah li** [“beni lanetle”] (Bamidbar 22:6) diye talep etti. Ancak Bilam onu, **kavah li** [“beni lanetle”] dediğini aktararak alıntılar (Bamidbar 22:11).

• Moşe bize anlatır: “Ve İsrail, Emori kralı Sihon’a elçiler gönderdi, şöyle diyerek: Ülkenizden geçmeme izin ver; tarlaya veya bağa sapmayacağız” (Bamidbar 21:21–22). Ancak Moşe daha sonra kelimelerini değiştirir ve şöyle der: “Ülkenizden geçmeme izin ver; anayoldan gideceğim... Bana yiyecek satacaksınız” (Devarim 2:27–28).

• “Şimdi bırak beni ki gazabım onların üzerine alevlensin ve onları tüketeyim” diye yazılıdır (Şemot 32:10). Ancak Moşe bu olayı [altın buzağı] ikinci kez anlattığında Tanrı’yı şöyle alıntılar: “Bırak beni ki onları yok edeyim ve adlarını silip atayım” (Devarim 9:14).

• Benzer şekilde, ilk anlatımda Tanrı’nın “ve senden büyük bir ulus yapacağım” dediği söylenir (Şemot 32:10). Ancak ikinci anlatımda Rab’bin şöyle dediği aktarılır: “Ve senden, onlardan daha güçlü ve daha büyük bir ulus yapacağım” (Devarim 9:14).

• Bu tür daha birçok örnek vardır. Böylece, “Zachor” (Şemot 20:8) ve “Shamor” (Devarim 5:12) ifadelerinin On Emir’de yer değiştirdiğini buluruz. “Lo tahmod” (Şemot 20:14) ile “ve-lo tit’aveh” (Devarim 5:18) de yer değiştirir.

• **Ed shaker** [yalan şahit] (Şemot 20:13) ile **ed shav** [yalan şahit] (Devarim 5:17) de yer değiştirir.

• **Avnei shoham** [onyx taşları] ifadesinin önünde bir vav bulunmaz (Şemot 25:7). Ancak Moşe, Tanrı’nın buyruğunu aktarırken onu değiştirir ve bir vav ekler: **ve-avnei shoham** (Şemot 35:9).

• **Lo tinaf** [“zina etmeyeceksin”] (Şemot 20:13) ifadesi **ve-lo tinaf** [“ve zina etmeyeceksin”] (Devarim 5:19) ile yer değiştirir.

• On Emir’in ikinci versiyonunda başka birçok ekleme ve çıkarma vardır.

Akıllı kişi bunun neden böyle olduğunu anlayacaktır [Moşe kimi durumlarda Tanrı’nın sözünü tekrar ederken kendi formülasyonunu kullanmıştır].

8. Pratik Amaçlarla Çalışma

Kendini yüceltme için Talmud’u çalışan bir bilgin türü vardır. Bu nedenle zamanının tümünü **Nezikin** [“Zararlar”] faslına adar. Benzer şekilde, basit olanlara [kendi kendine çalışamayanlara] ders vermesi ve eğri olanı düzeltmesi [bir kişinin diğerine

zarar verdiği davaları karara bağlaması] karşılığında da ücret alır. Ancak, tüm İsrail doğru olsaydı, **Nezikin** faslına ihtiyaç olmazdı [çünkü insanlar birbirine zarar vermezdi]. Dahası, her bir bireyin üzerinde zorunlu olmayan mitsvalar vardır. Bir kişi birçok kişinin adına bir ajan olarak hizmet edebilir ve mitsvayı onlar adına yerine getirebilir. Böyle olan, Yovel yılının başlangıcını ilan etmek için Yom Kippur'da şofar çalan (Vayikra 25:9) ve Roş HaŞana'da [lit., “Anma Günü”] (Bamidbar 29:1) çalan kişidir; günlük tamah sunusunu getiren (Bamidbar 28:1–8) ve Şabatların ve bayramların ek sunularını getiren (Bamidbar 29:1–39) kişidir; ve Toplanma Günü'nde [**Hakhel**] Tora'yı okuyan kişidir (Devarim 31:12). Benzer şekilde, eğri olanı düzeltmek için bir hâkim yeterlidir; yani bir cemaat başına tek bir hâkim yeterli olduğundan, **Nezikin** yasaları uzmanlarının çokluğuna gerek yoktur.

9. Hayatın Amacı

İnsan, kendisini mükemmelleştirmeye, onu yaratmış olan Rabbin mitsvalarına aşına olmaya [İbranice **le-hakkir**] ve doğru şekilde davranmaya zorunludur. Böylece insan, Yaratıcısını bilecektir.

Benzer şekilde, Moşe şöyle der: “Şimdi bana yollarını göster ki Seni bileyim” (Şemot 33:13). Peygamber şöyle der: “Bilge adam bilgeliğiyle övünmesin” (Yirmiyahu 9:22), yani herhangi bir tür bilgiyle; “Ancak övünen, bununla övünsün” (Yirmiyahu 9:23), yani “Beni anladığı ve bildiği için” (Yirmiyahu 9:23). Tora şöyle der: “Bugün bunu bil ve kalbine yerleştir [ki, yukarıda göklerde ve aşağıda yerde Tanrı odur; başkası yoktur]” (Devarim 4:39). David şöyle der: “Babanın Tanrısını bil ve O'na bütün bir kalple hizmet et” (Divrei HaYamim I 28:9), çünkü insan bunun için yaratılmıştır. Bir kişi kendini mükemmelleştirdikten sonra, eğer gücü yetiyorsa, başkalarını da mükemmelleştirmelidir [yani başkalarına kendilerini mükemmelleştirmeleri için yardım etmelidir].

Kadim bilginler, kutsanmış anılarının sahipleri, “Araba”nın sırrını ve **Shi'ur Komah** [“Boyutların Ölçüsü”]nı biliyorlardı. Onların Tanrı'ya bir beden isnat etmiş olmaları düşünülemez, düşünülemez [Shi'ur Komah'ın literal okunmasının ima ettiği gibi]. Sadece sözleri, Tora'nın sözleri gibi, açıklama gerektirir. Çünkü Tora'da şöyle okuruz: “Adam'ı kendi suretimizde, kendi benzerliğimizde yapalım” (Bereşit 1:26). Ayrıca, Yehezkel'in peygamberliğinde şöyle okuruz: “Ve tahtın benzerliği üzerinde bir adamın görünüşü gibi bir benzerlik vardı yukarıda” (Yehezkel 1:27). Peygamber ayrıca şöyle der: “Ve görünüşünün belinden aşağıya doğru” (Yehezkel 1:28). Bu kitabın sonunda, tüm bu şeyleri anlamayı sağlayacak bir sırda ilgili bir ima vereceğim (bkz. bölüm 12:3).

Bir **Gaon**, filozofların görüşlerine göre bir eser yazdı ve ona **Sefer Ha-Yihud** adını verdi. Ancak, onda doğru olan çok az şey vardır. [Çünkü Gaon şöyle düşünür:] Tanrı yalnızca kendisini bilir. Başka bir deyişle, Tanrı bizi bilmez dedi. Gaon, bilen (Tanrı'nın) bilinen ve bilgi olmadığı kanaatindeydi. Tanrı'nın dünyayı yapma arzusunun ona sonradan gelmesiyle yarattığı düşüncesi aynı kategoriye girer [çünkü Tanrı değişmez].

Genel kural şudur: Kişi, önce kendi ruhunu veya bedenini bilmezken nasıl kendisinin ötesinde olanı bilmeye çalışabilir? Ancak, yalnızca doğa bilimlerini ve onların kanıtlarını bilen, mantık biliminde “duvarların bekçileri” olan kategorileri öğrenen,

matematiksel bilgiye dayanan kesin kanıtlarıyla astronomi bilimini ustalıkla kavrayan, geometri ve oranlar bilimini kavrayan kişi, Tora'da, Peygamberlerde ve Talmud bilginlerince öğretilen ruhun sırrını, yüce meleklerin sırrını ve gelecek dünyanın kavramını bilmeyi sağlayan büyük seviyeye yükselebilir. Böyle bir kişi, çoğunu açıklayacağım, çoğu insanların gözlerinden gizlenmiş derin sırları kavrayacak ve idrak edecektir.

Rav Saadiah Gaon, **Sefer Emunot Ve-De'ot**'u kaleme aldı. İçinde doğru kapılar (bölümler) vardır. Ancak, anlaşılmaz kapılar da içerir. Şimdi geri dönecek ve elimden geldiğince mitsvalar hakkında konuşacağım. Tanrı beni doğru yollarda yönlendirsın. Çünkü Rab gibi bir rehber yoktur (bkz. İyov 36:22).

Temenni

Bu küçük çalışmayı, İbn Ezra'nın insanı hakikate yaklaştıran bilgi yollarını — gelenekten dile, Tora'dan akla, doğa bilimlerinden ruhun derinliğine uzanan bütün o merdiveni — tek bir amaç uğruna düzenlediğini gösterme niyetiyle hazırladım. Her bilim dalının insana nefes veren bir ışık olduğunu; fakat hepsinin nihayetinde insanı Kendini bildiren Kaynak'a yöneltmek için işlediğini hatırlatmak istedim. Bu metin, arayana berraklık sağlasın; doğru kavrayışın kapısını çalsın; okuyanı hem düşüncede hem ruhta inceltsin. Amacı, bilgelik yolunu sürdürmek isteyenlere mütevazı bir eşlik olsun. Bu küçük çalışma zihinlere açıklık getirsin ve kimse elinden düşürmek istemesin. G.D. Aralık 2025